
Kaposszerdahelyi Krónika

Önkormányzati hírek

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2002. február, I. évf. 4. szám)

2002. november 4-én Kaposszerdahely Községi Önkormányzata megtartotta alakuló ülését.

A választási bizottság elnöke beszámolt a választás eredményéről:

A névjegyzékbe felvett választópolgárok száma: 787 fő

Szavazóként megjelentek száma: 431 fő

Polgármester: Balogh József

Képviselők: Árvai József, Fisli István, Gál Gyula, Gál János, Horváth Nándor, Kungl János, Mester József

A cigány kisebbségi önkormányzati képviselő-testület tagjai: Árvai József, Bogdán Gyula, Szolnoki István

A polgármester és a képviselők letették az esküt, majd a polgármester ismertette programját. Fő feladatként jelölte meg a település önállóságának további biztosítását, az intézmények működtetését. A település lakóinak egyre magasabb szintű ellátást kell biztosítani, amelynek elsőrendű követelménye az iskola és az óvoda fenntartása, az egészségügyi ellátás biztosítása. Egyre nehezebb a szociális gondoskodás biztosítása, de ennek is eleget kell tenni. Az utak, járdák, árkok, átereszek folyamatos karbantartása, fejlesztése folyamatos feladatot kell, hogy jelentsen. Pályázati lehetőségek és saját erő biztosítása különösen fontos. A település rendjének, tisztaságának fokozása folyamatos feladatot jelent. Az elkészített tervek és engedélyek birtokában a szennyvízhálózat kiépítése elengedhetetlen. A közösségi ház építése is feladatot jelent, amelyet a megválasztott képviselőkkel és a település valamennyi polgárának egyetértő segítségével lehet megoldani. Az ismertetett programmal a képviselők egyetértettek, 7 igennel és 1 tartózkodással határozatot hoztak.

A testület az ügyrendi bizottság elnökének Fisli Istvánt választotta meg, tagjai Kungl János és Horváth Nándor.

A polgármester munkabérét a testület 214 000,- Ft-ban határozta meg.

A jegyző ismertette a vagyonyilatkozati kötelezettséget, a jogszabályi előírást. A polgármesternek, a képviselőknek, valamint házastársuknak, élettársuknak és a közös háztartásban élő gyermekeknek vagyonyilatkozatot kell tenni 30 napon belül. Alpolgármesternek a testület 5 igen és 3 nem szavazattal Gál Gyulát választotta meg, tiszteletdíját 35 000,- Ft-ban állapította meg.

A testület a szociális bizottság elnökének Árvai Józsefet, tagjainak Gál János, Kungl János képviselőket választotta meg, valamint Koletárné Szili Gabriellát, a családsegítő szolgálat vezetőjét.

Lőrincz Sándor

A habán mestere

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2002. május, I. évf. 1. szám.
Első megjelenés: *Somogyi Hét*, 2001. szeptember 21.)

Még söröskupát sem tudott korongozni, de már a zárt, gömbölyű, hasas formák, az aratókorsók foglalkoztatták. A háziipari szövetkezetben volt mód a kísérletezésre, s nagy darab agyaggal vonult el a műhelybe. Társai ugratták is eleget: mi van, kávéscsészét akarsz csinálni?

Falusi Béla augusztus 20-a alkalmából Rockenbauer Zoltán minisztertől vette át a Népművészet Mestere díjat. Az elismerés értékét fokozza, hogy a somogyi fazekasok közül a kaposszerdahelyi alkotó a második, akinek magas színvonalú kézműves munkáját – megyei felterjesztésre – ugyanezzel a díjjal ismerték el. Tamás László, Falusi Béla mestere volt az első kitüntetett.

– Laci bácsinak nagy szerepe van abban, hogy a habán mellett döntöttem – vallja a keramikus. – Ő szerettette meg velem a szakmát, bátorított, s valami különös megszállottsággal beszélt a mesterségről, a gazdag forma- és motívumkincsről, az újítási lehetőségekről. Ezért nem tágitottam a habántól.

Feleségével, Terjék Évával negyedszázada keresik kenyerüket a kerámiával. E díjban a társ, a kedves, a jó barát is benne van, hiszen a biztos háttérrel neki köszönheti. Igaz, Éva a két gyerek nevelése miatt olykor kénytelen volt háttérbe szorítani a szakmát, de örömük és bánatuk közös, a siker mindkettejüknek szól.

– Ha valamihez hozzáfogok, azt igyekszem tökéletesen csinálni. Az apró hibákat, a félmegoldásokat nem tűröm el. Mindig az a kedvenc, amely éppen a fazekaskorongon áll. A nagyon korai habán motívumai a legkedvesebbek, amelyeket nem szabad keverni az újabb mintákkal.

S hogy kik voltak a habánok? A mai Svájc területéről indult az anabaptista, újkeresztény népcsoport, amelynek díszítőművészete él tovább a tálakban, kaspókban, korsókban. Mivel más vallásúak voltak, a reformáció idején vándorolniuk kellett. Néhány felvilágosult földesúr viszont szívesen fogadta őket Magyarországon is. Kiváló üvegművesek, szerszámkészítők, kádárok is éltek közöttük. Az 1600-as években a népcsoport valamennyi tagja írt és olvasott, még kódexet is nyomtattak. Írás van arról, hogy az első gyalut éppen a habánok hozták Somogyba, s kádáraik tökéletesítették a hordódongák illesztését, így nem ecetesedett meg a jóféle nedű. A keramikusok a holland porcelán és az olasz reneszánsz formavilágát és motívumkincsét vették át, s ötvözték. Hosszú időn keresztül – mivel tiltotta a vallásuk – embert és állatot nem ábrázoltak a fazekasok. Később már megjelent tárgyaikon a madár, majd az állat és az ember is. Mivel folyamatosan vándoroltak, hatottak a helybeli fazekasokra, akik sokat tanultak tőlük.

– Somogyban egyébként Tamás László volt a meghonosítója – mesélte Falusi Béla. – A szekszárdi Steiglek habán leszármazottaknak vallották magukat, Laci bácsi pedig náluk tanulta a mesterséget. Mi, fiatalabbak könnyebben építkezünk, mert elődeinktől megkaptunk mindent. Laci bácsi inasévei-

ben ez másként volt. A minta, a forma és az alapanyag titkát valóban csak úgy lehetett ellesni...

Falusi Béla csupa-fény műhelyében terrakotta félkész termékek, festésre váró használati tárgyak sorakoznak. Lakása pedig amolyan alkalmi bemutatóterem – sok míves edénnyel. Ósi girlandok, indák, kacsok tekergőznek a tálakon, korsókon, a virágok egy része stilizált, de felismerhető a tulipán, a gránátalma, a hagymavirág. Némelyik tál közepét az úgynevezett olaszkor-sós motívummal díszítette. Régi itáliai gyökerei vannak ennek a mintának, hiszen a habánok Olaszországot is érintették.

A Falusi-kerámiákon évről évre egyre többen ismerték fel az itáliai díszítőelemeket, így nem csoda, hogy Rómában is van egy szenvedélyes gyűjtő, aki él-hal a kaposszerdahelyi műhelyből kikerülő darabokért. A Falusi házaspár míves munkái azonban nemcsak Olaszországban, hanem Németországban, Hollandiában, Angliában, Franciaországban is ismertek, hiszen az elmúlt negyedszázad alatt számos önálló és csoportos kiállításon bemutatkozhattak idehaza és külföldön. Az utóbbi években különös figyelem irányult a házaspárra. Feltett kincsük az Év Mestere és a Gránátalma Díj is.

Falusi Béla – keramikustársaival együtt – sokat bosszankodott azon, hogy átalakult a piac, és az ízléstelen tucatterméket gyártók maradhattak fenn. Most azonban mintha kezdenék ismét felfedezni a kézzel festett, mutatós népi kerámiát.

– Örülünk ennek a változásnak, hiszen nemcsak a piacról, hanem a népművészet átörökítéséről s az ízlésfejlesztésről is szól a mi mesterségünk – summáz. – Szerencsére ebben az évben egyre több hazai gyűjtő keresett fel bennünket, és a Mesterségek Ünnepeén, a Várban, valamint a különböző vásárokon azt érzékeltük: jó irányban változott a piac; nem az olcsó terméket, hanem a nívós darabokat választják a vásárlók.

Falusi mester most egy börtönkápolnába készít szenteltvíztartót. Idős megrendelői politikai foglyok voltak, akik ezzel emlékeznek hasonló sorsú társaikra. Ha végez, ismét asztalfedlaphoz fog; a csempéket itáliai reneszánsz motívumokkal díszíti.

Farsangi ételek Bencs Józsefné konyhájáról

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. február, II. évf. 1. szám)

Farsangi fánk

Hozzávalók: 1 kg liszt, 3 tojássárgája, 1 élesztő, 4 dl tej, 20 szem szaharin (vagy más édesítő), 1 kanál olaj, citromhéj vagy rum, ízlés szerint porcukor.

Elkészítés: az édesítőt és az élesztőt langyos tejben felfuttatjuk, majd a liszt és a tojássárgája hozzáadásával lágy tésztát készítünk. A félig kész tésztába beletesszük az olajat, majd az egészet simára dolgozzuk. Ízlés szerint reszelt citromhéjjal vagy egy kis rummal ízesíthetjük. Az így nyert tésztát kelesztjük (meleg helyen), majd gyúródeszkán kézzel 1,5–2 ujjnyi vastagságúra nyújtjuk. Nagyméretű szaggatóval kiszaggatjuk, pihentetjük, utána forró zsiradékban kisütjük. Porcukorral meghintve, frissen fogyasztjuk.

Kocsonya

Hozzávalók: sertésköröm, bőrke, csülök (lehet füstölt is vagy ennek hiányában egy darab füstölt szalonna), 4-5 fej fokhagyma, 4 közepes fej vöröshagyma, csöves paprika, só, bors, babérlevél.

Elkészítés: a hozzávalókat fazékba rakva, hideg vízzel felöntve felforrás után nagyon lassú tűzön főzzük, míg a hús elválik a csontoktól. Ezután a levét leszűrjük, pihentetjük. A húsokat tányérokra rakjuk. A kocsonyalé tetején összegyűlő zsiradékot szalvétákkal felitatjuk, majd a kocsonyalét a tányérokba töltjük. Fogyasztás előtt a tetejét tört paprikával megszórjuk.

Hájas pogácsa Simon Ferencné receptgyűjteményéből

Hozzávalók: ~ kg liszt, 30 dkg megtisztított darált háj, 1 tojás, 3 dkg élesztő, só, tejföl (szükség szerint).

Elkészítés: a hozzávalókat a szükséges tejföl hozzáadásával közepes keménységűre hajtogatjuk (hogy szép leveles legyen), kiszaggatjuk, sütőben kisütjük. A maradék tézstadarabokat összegyűrjük, kisodorjuk, négyzetekre vágjuk, a közepében szilvalekvárral kis táskákat készítünk, és kisütjük.

A Pazderjás Horgászegyesület hírei

(Kaposszerdahelyi Krónika, 2003. február, II. évf. 1. szám)

2003. január hónapban tartotta éves közgyűlését a horgászegyesület. Elfogadták az elmúlt évről szóló beszámolót, az ez évi programtervezetet és a horgászrendet.

2003. évre az alábbi díjakat határozták meg:

– felnőtt területi jegy	<u>8000 Ft</u>
tagsági díj	<u>1000 Ft</u>
– ifjúsági területi jegy	<u>4000 Ft</u>
tagsági díj	<u>1000 Ft</u>
– napijegy	<u>2000 Ft</u>

A jegyek megválthatók Horváth Nándor egyesületi elnöknél, napijegyek a Nevesincs kocsmában.

Helyi horgászrend

Horgászidő:	március	06–18 óráig
	április	06–20 -,-
	május–augusztus	05–21 -,-
	szeptember	06–20 -,-
	október	06–19 -,-
	november–december	07–17 -,-

A beíró füzet használata érkezéskor és távozáskor is kötelező!

Éjszakai horgászat csak tagok részére jún. 1-jétől okt. 31-ig szombatnál vasárnapra virradóra.

Tilalmi idők, méretkorlátozások az országos horgászrend szerint.

Mester József

Muskátlit minden ablakba!

Szerdahely lépni akar

(Kaposzserdahelyi Krónika, 2003. február, II. évf. 1. szám)

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”
(Tamási Áron)

Saját kezünkbe kell, hogy vegyük anyagi környezetünket, nyilván kinek-kinek a saját települését, legjobb tudása szerint. A magányos lakosokból a helyi polgárig az út hosszúnak tűnik, de együtt lenni másokkal, közösen vitatni valamit, érveket hallgatni, értékelni, megmérettetni, majd a beszélgetésekre aludni egyet, morfondírozni az elhangzottakon, érezni és tudni, hogy a végeredményekhez nekem is közöm van, részem lehet – mindez felettébb jó érzés.

A szerdahelyi polgár tenni akar, szépnek, talán a legszebbnek kívánja látni a községet, szerveződésével okos, hasznos munkát végez a művelődésben, a közéletben. Jól tudjuk, hogy az elmúlt másfél év, amióta önálló a község, kevés olyan stabil csoportot teremtett, amelyekre a helyi önkormányzó társadalom mint csírákra támaszkodhat. Mégis megvolt a kiindulási pont, a négy évvel ezelőtt alakult Zselic Sportegyesület, amely éveken át a tabella első helyén szerepelt, a falu közéletében is fontos szerepet játszott (még a helyi választások eredményét is befolyásolta). A Szabadidő Ifjúsági Sport Egyesület (SZISE) két éve alakult. Falusi Spartakiáddal kezdték, szüreti felvonulásokat, rendszeres hétfévi diszkókat, lányoknak, asszonyoknak aerobik-tanfolyamokat, előadásokat szerveztek. Farsangi bálra készülnek egy kabaré-összeállítással. Az őszi folyamán a helyi értelmiségből és a tenni akaró emberekből megalakult az Esti Kör, amely szaktanácsadói szerepet is vállal az önkormányzat mellett, valamint az érzékenységgel által szabad társulásokat is teremt, nyilván az utóbbit hosszú távú községfejlesztési igénnyel. Már az első összejövetelen megfogalmazódott: jó lenne egy gazdakör. Pár hét múlva meg is alakult. Jelentős az elhatározás, hogy tavasztól minden szerdahelyi ablakba muskátlit raknak, aminek anyagi fedezetét az önkormányzat vállalta magára, szerepet vállalva a helyi idegenforgalom megteremtésében.

A munkanélküliség a falu lakóit is érinti, hiszen nyolcvan százalékban kaposvári munkahelyeken dolgoznak. A megelőzés egyik eszközeként az önkormányzat pályázata alapján a helyi általános iskola díjtalan német nyelvtanfolyamot indít a téli hónapokban. Ha sikeres lesz, nyilván elképzelhető a későbbiekben különböző szakok, szakmák megszerzése is. Szeretné az iskola – természetesen az önkormányzat is figyelemmel kíséri a kikerülő diákok életútját – mindezt egyengetni. Így egy alapítványt hoz létre azon felsőoktatási intézményben tanulók részére, akik a megfelelő háttér hiányában nehezen folytatják tanulmányikat. A kuratóriumban a helyieken kívül elszármazott szerdahelyi értelmiségiek vesznek részt. Helyi kezdeményezésre Kará-

csonyi muzsika címmel, második alkalommal rendezték a szerdahelyi templomban a helybeli tehetséges fiatalok bemutatkozását, melyen másodszer szerepelt az alakulóban lévő férfikar. Az egyházközség az előadás végén felajánlotta a templomot a kulturális és egyéb közösségi rendezvények megtartására, mivel a kultúrházat az ÁFÉSZ a nyolcvanas években elvette vendéglőnek, így a falu lakóinak nincs községháza. Mindannyian illetékesei vagyunk a saját dolgainknak, legyen az óvoda, iskola vagy közhivatal. Fórumot kell teremteni a nyilvánosságnak, a szókimondásnak, azért segíti az önkormányzat egy helyi lap, a *Zselici Kurír* folytatását, melyben közérdekű információkat, tehetséges versíróktól költeményeket, vállalkozói tanácsokat stb. közölnek. Egy számot Kaposszerdahely történetének szánnak, mivel az elmúlt években sokan költöztek a faluba.

A Kaposszerdahelyi Nyugdíjasok Egyesületének életéből

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. február, II. évf. 1. szám)

Az Egyesület vegyes kara hagyományos résztvevője a kaposszerdahelyi katolikus templomban hosszú évek óta megrendezett „Karácsonyi Dallam” elnevezésű ünnepi műsornak, melyre december 21-én került sor. *Pintér József* karnagy úr irányításával nagy sikerű előadást tartottak, amelyet a Zselicszentpáli Hagyományörző Együttessel közös éneklésükkel koronáztak meg.

Ez év február 1-jén az egyesület rendszeres névnapjainak egyikeként tartotta egybekötve egy kis pótszilveszterezéssel. Köszöntötték az ünnepelt Katalin, Erzsébet, Vilma, Éva, Miklós, István, János nevű társaikat – mindösszesen tizennégyet –, akiknek ezúton, kissé megkésve ugyan, mi is nagyon sok boldog névnapot kívánunk. A negyven résztvevő jó hangulatban köszöntötte az egyesület új tagját, *Bicsék Istvánné Jutka* nénit. A jó hangulathoz nagyban hozzájárult a *Horváth Péter* által szolgáltatott zene, és nem utolsósorban a remek vacsora, melynek elkészítésében *Horváth József* és *Bencs Józsefné*, az egyesület titkára jeleskedett. A titkár asszony nagyon sokat szorgoskodott a rendezvény előkészítése, szervezése során is.

A közeljövő tervei:

Az Egyesület rendszeres éves közgyűlését március első napjaira tervezi, melyre minden tagját tisztelettel elvárja. Meghívott vendégként részt vesz a megyei szövetség elnökségének képviselője és a Toponári kistérség vezetője.

Március 11-én kirándulást szervez az egyesület Dombóvár-Gunaras fürdőhelyre. A kirándulást egybekötik egy kis termékbemutatóval, ezt követően fürdőzés, kötetlen szabadidőprogram a gyógyfürdőben.

A Kaposszerdahelyi Önkormányzat felkérésére az Egyesület énekkara fellép a március 15-i ünnepségen a községi házban, ahol ünnepi műsort adnak.

Testvérfa: Farcád

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. február, II. évf. 1. szám)

„Fennebb van e völgyben a Gát, Mocsár és Bolygókút-pataka összefolyásánál Farcád...”

Ezt írja a nagy székely, Orbán Balázs. A név eredete a szájhagyomány szerint a „far” szóra vezethető vissza, hisz itt éltek az ősök a szomszéd település, Budvár farkán. A község neve egyébként hun eredetű, már a pápai tizedjegyzékben említik 1332-ben. Régen járási székhely volt, ma újra nagy az esélye, hogy az legyen. 1968-ban vonták össze Felsőboldogfalvával. Lakói mindig is székelyek voltak, akiket bármilyen veszély fenyegetett, azt el nem hagyták.

Egy falucsúfoló „szírosoknak” nevezi a farcádiakat. A megnevezés a foglalkozást és annak eredményeként az anyagi jólétet jelenti. Mindez Mária Terézia idejéből származott, ugyanis privilégiumot nyert a falu a sertéshús feldolgozására és árusítására, mivel a székelyudvarhelyiek megtagadták az ott állomásozó osztrák csapatok élelmezését. A királynői privilégium több mint kétszáz évre eljegyezte a farcádiakat a sertésfeldolgozással, de kereskedtek és ma is kereskednek lakói mézzel, sajttal, gyümölcssel is.

Templomuk műemlék, mely a XV. században épült, gyönyörű a kazettás mennyezete, lenyűgöző a gótikus íveinek kecsessége és az épen maradt gótikus ablak. Az iskola 1870-ben épült, de jóval régebbi a farcádi oktatás. 1994-től újra nyolcosztályos oktatás indul. A falu nagy szülötte Józsa János (1764–1820) népnevelő, tanterv- és könyvszerkesztő.

Említésre méltó – a falut is minősítő –, hogy nehéz időkben, a 80-as években állami segítség nélkül modern követelményeknek megfelelő művelődési házat építettek.

Önkormányzati hírek

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. február, II. évf. 1. szám)

1) Az Önkormányzat 2003. évi költségvetése.

1. A képviselő-testület a polgármesteri hivatal, általános iskola, óvoda, önkormányzat együttes 2003. évi költségvetését 119 513 ezer forint bevétellel és kiadással állapítja meg.

2. Az önkormányzat költségvetési létszámkerete 2003. évben a következő: hivatal: 6 fő, óvoda: 3 fő, intézmény: 4 fő, konyha: 2 fő, iskola: 4 fő, mezőgazdasági kisegítő: 1 fő, kisebbség: 1 fő.

3. A képviselő-testület a köztisztviselői illetményalapot 2003. évre 34 200 Ft-ban határozza meg.

4. A Kisebbségi Önkormányzat 2003. évi költségvetését 1 898 ezer forint bevétellel és kiadással határozza meg.

2) Tájékoztató a népszavazás előkészületeiről.

A Magyar Köztársaság elnöke 2003. április 12-re kitűzte az országos népszavazás időpontját. Részletek a Hivatalban.

3) Vis major pályázat benyújtása a hivatal téli hónapokban megrongálódott tetőszerkezetére.

4) Egyedi kérelem közműfejlesztési hozzájárulásról.

Egy kaposszerdahelyi vállalkozó kérése, hogy a szerdahelyi önkormányzat járuljon hozzá vállalkozása közműfejlesztéséhez. Szenna határában három hektáron gyümölcsöst telepített, ahol aszalót és gyümölcsfeldolgozó üzemet szeretne létrehozni. A közművek Kaposszerdahely közigazgatási területén vannak, így az út, villany, víz. Az előző testület döntése, valamint már az elkészített rendezési terv alapján a szennai területen szerdahelyi lakótelep épülne. A képviselő-testület nem járult hozzá az engedély megadásához, a vízmű szakértői nyilatkozatára hivatkozott. Kérte a polgármestert, keressen megoldást.

Szerkesztői megjegyzés: Kaposszerdahely jó hírneve foroghat kockán a vállalkozók, beruházók körében, ha nem születik kompromisszum. A felek érdekeit viszont figyelembe kell venni.

5) Vagyongazdálkodási kérdések.

A képviselő-testület hozzájárult értékpapírok eladásához.

A horgászto körül végre rendeződik az ingatlanok sorsa, így több kis telket megvásárol az önkormányzat, összesen 250 000 Ft értékben.

Javaslatétel ingatlanvásárlásra az ÁFÉSZ-üzlet melletti területre.

6) Civil szervezetekkel kötendő együttműködési megállapodás.

A képviselő-testület elfogadta a civil szervezetek beadványait a támogatásokra, kivéve a Kaposszerdahelyért Egyesület kérését, mely egész évet átölelő kulturális-, sportrendezvény-sorozatra, parkosításra, játszótér kialakítására adta be pályázatát. A testület megállapodott abban, hogy egyenként visszatér a kérelemre.

7) Előterjesztés a két ülés közötti történésekre.

A szélsőséges időjárási viszonyok komoly feladat elé állították az önkormányzatot. Beadták a polgármesteri hivatal épületének helyreállítására készített pályázatot.

8) A gázközmű-privatizációs bevételből az önkormányzat 18 800 000,- Ft-ot kap készpénzben és értékpapírban.

Szerkesztői megjegyzés: Reméljük, az összeg felhasználását a képviselő-testület széles körben vitára bocsátja.

9) Egyebek.

A templom tetőzetének felújítására 2,5 millió forintot nyert az önkormányzat. Képviselői hozzászólások: az árkok, horhók rendbetétele, jelzőtábla kihelyezése a lakótelepen, a lakótelepi játszótér karbantartása, szemetes edények kihelyezése, a telepi korlát lebontása.

P. Török Marcell plébános

A női szerepkör és a népi életmód Kaposszerdahelyen

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. november, II. évf. 3. szám)

A magyar nép életmódja és hagyományos kultúrája az 1800-as évek közepéig, nyolcszáz éven keresztül alig változott. Az úgynevezett európai divatáramlatok csak a nagyon szűk arisztokrata, nemesi és a még szűkebb polgári réteget érintették, amelyek az 1400-as évektől a következő században bekövetkező török hódoltság és zaklatások miatt is, de nagyon eltávolodtak az alsó néprétegtől. Kaposszerdahely 1700 körül keletkezett lakodalmi és temetési leírásaiban még őrzik a régi hagyományos szokás rendjét.

Az 1848-as forradalom előtti években az első nagyobb társadalmi változás a kisvasút megjelenése. Ekkor kezdődött meg a nagy magyar pusztai világ felbomlása. Somogyország is Európa éléskamrája, ahonnan évszázadokon át a magyar marhát a vizekkel teli somogyi rétről a téli táplálkozás biztosításához a nyugati országok piacaira hajtották. A vasút megjelenése után megindult az árterek lecsapolása, az árvizek elhárítása. Ez az átalakulási folyamat elősegítette a mezőgazdaság addig soha nem látott általános fellendülését, s vele a nép művészetének szellemi megújulását, hiszen a földek használatából sokan meggazdagodtak.

Az ezzel együtt járó ipari fellendülés a másik oldalon szellemi és anyagi elnyomorodást indított el Kaposszerdahelyen is. Mindezt tetézte az első világháborús embervesztés, amelyet újabb, még nagyobb megpróbáltatás követett: Trianon, az ország kétharmadának elvesztése. Két évtized sem telt el, éppen hogy kezdtek befornni a sebek, kirobbant az újabb világháború, újabb óriási veszteséggel. Majd az ezt gyorsan követő kommunista világ proletariálása tette fel véglegesen a nemzetmegtartó hagyományok közösségteremtő gondolkodására a gyászos koronát.

Az 1900-as évek fordulóján hagyományos kultúránk nagyon régi emlékei még gyakorlatban is tanulmányozhatóak voltak. Sok családban a teljes szokásrend is, a somogyi nő hagyományos szerepköre, tulajdonságai és sajátosságai.

A következőkben élő példákkal ismerkedhetünk meg:

A szerdahelyi gazdának ugyanis akkora jószágállománya volt régen, hogy a lakóház körül nem győzte volna elhelyezni, ezért be sem hozta a faluba, hanem a falu szélén tartotta a nyájait, s a féltettebbek számára ólat épített, a többi pedig még télen is szabad ég alatt állott az ól körül a kertben.

Ez a kettős település mélyreható nyomot hagyott a szerdahelyi magyar családok és társadalom életében. A házban csak az asszony lakik a gyerekekkel és az öregekkel. A férfi künn az ólban tartózkodik. A fiú, ha eléri a 12. életévét, kikerül a házból az ólba, s egész életét ott tölti, legalábbis addig, míg mint megélemedett családapa legnagyobbik fiát meg nem házassítja. Ekkor már beköltözhet az asszonyhoz, ha kedve van. Egyébként a férfiak csak ebédelni mennek be a házhoz. A ház feje az öreg gazdaasszony. Míg ő él, addig a menyecskének a kamrában kell tartózkodnia, vagy a padláson. Ha meghalt

az öregasszony, csak akkor lehet ő az úr a házban. A férfiak az asztalnál ülve, a fiatalabbak állva ettek. A belső kamrában háltak a nők. Ha valaki nem akart bent hálni, az istállóban háltak.

A szerdahelyi öregek így beszéltek: Nem udvaroltak, hanem házасítottak. Kint volt a legény az ökrökkel a somogyi réten. Mikor hazajött, akkor mondta az anyja: – Megházasodtál, fiam! – Kit vettem el, édesanyám? – Akkor megmondta a lánynak a nevét. Szülémnek jutott eszébe, hogy az uramhoz férjhez menjek. Jó kis legényke, el kéne hozzá menni. A házасítás az asszony feladata volt. Az asszonyok jobban széjjelnéztek, mint a férfiak. A férje apját apámu-rannak szólította a menyecske. **AZ ASSZONYNAK KÖTELESSÉGE VOLT FÉLNI AZ URÁT.** Félni kellett a férfiebbereket, mert az ember tulajdona az asszony, így mondták a szerdahelyi öreg emberek. Az asszony nem élettárs volt, inkább cseléd, gondjait nem osztotta meg, nem közölte a férjével. Ha nem jót cselekedett, ütéssel igazította helyre az igaz útra a férje. Ez a bánásmód nem volt szégyen, nem volt rendellenes Szerdahelyen. „Én ezt az asszony sokat megvertem! Az asszonyt is kell idomítani, mert a szája jár. A bűnös asszonyoknak nem árt, ha néha megverik őket.” A tudományos kutatás megerősíti: a nő érzelmi élete a férfiéhoz nem hasonlítható, és ez a tény a női szerepkör és a tulajdonság lényeges tartozéka. A hagyományos női magatartás legfontosabb eleme az érzelem. A nő az élet továbbadását vállalja, amit a hagyomány sohasem tehernek, hanem áldásnak tartott, gyermekáldásról és nem az európai nyelvekben ismert „terhesség”-ről beszélt. Az élet továbbadása kétségtelenül megpróbáltatásokkal jár. Elviseléséhez nemcsak fizikai, hanem nagy lelkiertő is szükséges, amit csak gazdag kiáradása tud működtetni. Erről tanúskodik a szerdahelyi nép gazdag kincse is. Az érzelem dalban, imádságban, táncban történő megélése feszültségoldó, a „mai nyelven” relaxáló, idegmegnyugtató, ami könnyíti a fizikai és szellemi megterhelés elviselését. Márpedig a szerdahelyi nő minden korban rendkívüli feladatokat vállalt és vállal a mai napig! A férfi az érzellemmel szemben a küzdelem vállalásában jeleskedik, mert ez a szerepkörének szoros tartozéka és sajátossága. Ehhez is erő szükséges, de annak egészen más a tartalma. Falvainkban a férfiak tudják, hogy idegmegnyugtató, feszültségoldó a fizikai és szellemi megterhelés, a szív- és érgörccsök ellen, a gyomorvérzések helyett inkább járnak a templomba énekelni, imádkozni. A szerdahelyi faluban a templomi ülésrend még összefüggésben volt a közösség életkorával. Elöl, a padokban az új asszonyok ültek, s az élet előrehaladásával ültek egyre hátrébb. Az istentisztelet után a legidősebb asszony vagy ember hagyta el a templomot. A közösségi élet hagyományos hierarchiája a létezés biztonságát nyújtja, s ugyanakkor mindenki egyenlően élheti meg annak szépségét és küzdelmeit is, kinek-kinek úgy, ahogy a sors kimérte...

P. Török Marcell plébános

A „gyermeket” a karjaimban tartom

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2003. december, II. évf. 4. szám)

(...) Jézus születésének, mint minden emberének, közönséges lakóházban kellett megtörténnie. Ez a ház túlzottan egyszerű, szegényes és kényelmetlen volt egy gyermek számára, akit „Dávid fiának” neveztek, és aki majd Izrael Messiásaként fog megnyilvánulni. „Megszülte elsőszülött fiát, pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem volt más helyük a szobában.” (Lk 2,7) Ez a mondat így hangzik: „mert nem volt számukra hely a katalúmában”. A katalúma kifejezés nem jelent „fogadót”, hanem a földszinten, ahol a munkaeszközöket tartották, amely szükség esetén szálláshelyül szolgálhatott. Az ilyen jellegű helyen könnyen föllelhető a jászol, a vesszőből font kosár, falbeszögellés vagy a falba vájt mélyedés. A „látogatók” a bölcsőhöz sietnek, ugyanolyan környezetből jönnek, így számukra is adatik összekapcsolódási pont. A „jászol”, „bölcső”, amely több, mint részlet, hamarosan az újszülött messiás „nemesi címerévé” válik. Jézus elutasítja az esetleges előjogokat – természetesen nem most, amikor pólyában van, hanem felnőttkorban, a közéletben –, és az utolsó, a szegények, a megvetettek, a kitzasztítottak sorába helyezkedik. Az Ő messiásuk, mert az Ő szabadítójuk lesz. „Dávid fia”, akinek nincs saját lakhelye és rendes bölcsője, a hajléktalanok, a társadalom peremén élő emberek messiása. „Némán és hűségesen szolgálom Jézust, van bizalmam, bátorságom ezt a Gyermeket emberi karjaimba venni, és magamhoz szorítani, mert ekkor eltűnnek emberi hibáim! Az önmagamtól való elfordulás felszabadít, és az öröm forrásához, a Szeretet Istenéhez fordítja lelkemet! A Gyermek kezébe helyeztem sorsomat a földön!” (P. M.)

A földön eluralkodott a gyűlölet, a szeretetlenség az emberek között! Életünk értelme, célja a „Messiás”-ban, a „Gyermek”-ben való hit, mely sokszor segít!

A „Gyermek” szeretetétől telített lélekkel kívánok minden olvasómnak, híveimnek Kegyelemekben gazdag Karácsonyt és Boldog Új Évet!

Balogh József polgármester

Tisztelt Kaposszerdahelyiek!

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2004. április, III. évf. 1. szám)

Visszatekintve történelmünkre, majd minden generáció megélt, átélt legalább egy nagy hatású eseményt, mely jelentős változást hozott mind az egyén, mind a társadalom életében. A mi generációnk ezeket a változásokat, melyek közül a legnagyobb hatással bíró 2004. május 1., fegyverroportás nélkül élheti meg. A változások környezetében az élet mindig embert próbáló, küzdelmes, de meg kell hogy érje, mert hitem szerint egy kiszámítható, egyre boldogabb és békés élet vár ránk a nagy európai családban. A csatlakozás lehetőséget ad

az egyénnek képességei kibontakoztatására, és nem engedi a gyengét, a hátrányos helyzetűt leszakadni. Garantál a csatlakozás egy általános minőséget az élet minden területén, nem engedi felélni a környezetet, jobbiztonságot nyújt minden tagállam területén, határok nem szabnak gátat a boldogulásnak. Kívánom mindenkinek, hogy az átmenet nehézségein legyenek úrrá, hisz nem kell egyebet tenni, mint eddig is: szorgalmasan dolgozni, felelősen, megfontoltan dönteni, és bízni szeretteinkben, embertársainkban és magunkban!

A kaposszerdahelyi képviselők az EU-csatlakozásról

(*Kaposszerdahelyi Krónika*, 2004. április, III. évf. 1. szám)

Megkérdeztük a szerdahelyi képviselőket, hogy a csatlakozással mit várnak az Európai Uniótól.

Árvai József képviselő úr, a Kisebbségi Önkormányzat elnöke szerint:

– Ki tudja, milyen lesz, de várom, hogy a falu jobban fejlődik majd a pályázatok útján, így a kisebbség helyzete javul, nagyobb lehetőségek lesznek, mint eddig.

Fisli István képviselő úr szerint:

– A gazdaság fellendülését, az infrastruktúra rohamos fejlődését várom, mely elindítja az anyagi gyarapodás folyamatát. A faluban így a lehetőségek korlátlan megnyílása előtt nem lesz akadály.

Gál Gyula alpolgármester úr véleménye szerint:

– A csatlakozással a falu nagyarányú fejlődését látom, nagyobbak lesznek a lehetőségek. Bízom benne, hogy több település együtt fog működni, mert az egymásra utaltsággal, az egymásért való küzdelemmel több pályázatot tudunk megnyerni.

Gál János képviselő úr így látja:

– Óhaj, hogy a falu részére a lehetőségek jobbak legyenek. A nyugdíjasok jól érezzék magukat. A vállalkozók részére a nagy lehetőségek biztosítása a befektetések, gépek, berendezések beszerzése terén.

Horváth Nándor képviselő úr szerint:

– Lényeges, gyors változást nem látok, majd az utódaink, gyerekeink fogják a csatlakozás gyümölcsét élvezni, viszont várom, hogy a magyarság a Kárpát-medencében végre határok nélkül találkozhasson.

Kungl János képviselő úr szerint:

– Bizakodással nézek a csatlakozás elé, de félek is. Azoknak a vállalkozóknak, akik megfelelnek a követelményeknek, jobb lesz. Magánemberként nem látom a gazdaság jelenlegi helyzetéből való gyors kilábalást. Képviselőként örülök, mert a falunak tudom, hogy fellendülést, felzárkózást fog jelenteni.

Mester József képviselő úr szerint:

– A társadalomban, az emberek közötti kapcsolatokban az együttműködést, a kooperációt várom minden szinten. Sokszínű civil szervezetek megerősödését. A komfortérzetünk, a biztonságérzetünk javulását, valamint a gazdasági konjunktúrát, a társadalmi szerződés megkötését.